

GLOBAL
ENTREPRENEURSHIP
MONITOR CROATIA

Što čini Hrvatsku (ne)poduzetničkom zemljom?

GEM HRVATSKA 2017

Istraživački tim GEM Hrvatska:

Slavica Singer, voditeljica

Nataša Šarlija

Sanja Pfeifer

Sunčica Oberman Peterka

Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

UNESCO Katedra za
poduzetništvo

Zagreb, 11. svibnja 2018.

CEPOR

Centar za politiku razvoja malih
i srednjih poduzetaca i poduzetništva

J.J. Strossmayer University in Osijek
Faculty of Economics in Osijek
ICES
International Centre for
Entrepreneurial Studies

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization
UNESCO Chair in
Entrepreneurship Education,
J.J. Strossmayer University in Osijek, Croatia

HRZZ

Hrvatska zaklada
za znanost

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo gospodarstva,
poduzetništva i obrta

GEM

Global Entrepreneurship Monitor

www.gemconsortium.org

www.gemhrvatska.org

Najveće međunarodno istraživanje o poduzetništvu, od 1999. godine

Hrvatska, od 2002. godine, **od 2013. kao članica EU**

2017.: 54 zemlje, 86% svjetskog BDP, 68% svjetskog stanovništva

Temeljna istraživačka pitanja

- Koliko su **razlike** u poduzetničkoj aktivnosti povezane s ekonomskim rastom zemlje?
- Što **vlade** mogu učiniti kako bi utjecale na razinu poduzetničkog djelovanja zemlje?

Korisnici / financijeri GEM istraživanja

Vlade

ministarstva gospodarstva/poduzetništva, investicijske agencije, razvojne agencije, vladine agencije za pomoć zemljama u razvoju...

Istraživačke institucije

Agencije za zapošljavanje

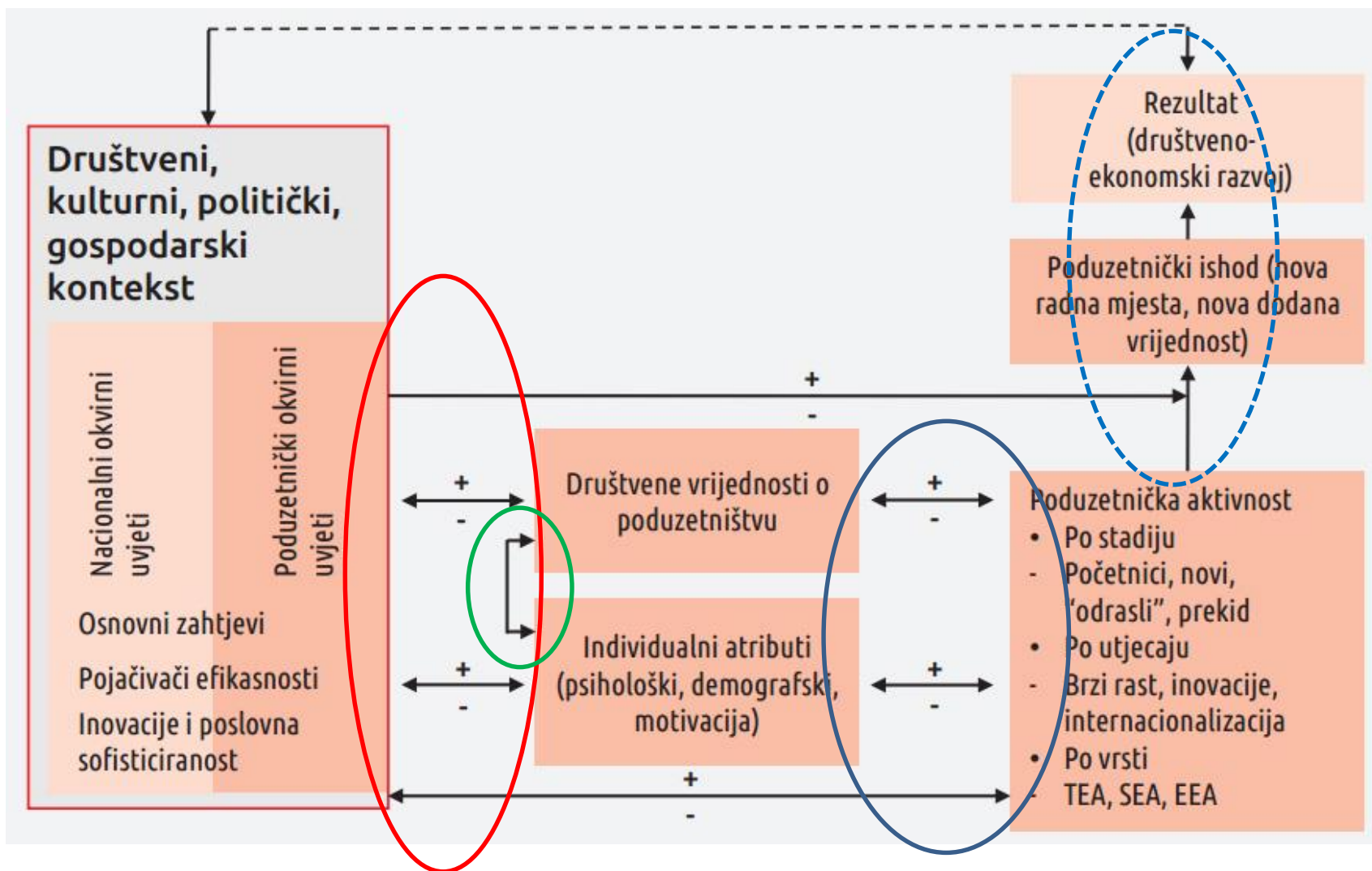
Asocijacije poslodavaca

Banke (centralne, komercijalne)

Međunarodne institucije OECD, WB, EBRD...

Konceptualni okvir

	HRV	EU
Dobar izbor karijere	62%(70)	59
Visok status u društvu	48 (54)	67
Medijska pažnja	48 (61)	56

O društvenom statusu, od 2012.

Poduzetnici uživaju **najviši** status:

Irska 82%, Njemačka 78%, UK 76%

Poduzetnici imaju **najniži** društveni status:

Hrvatska 48 %, Španjolska 48%, Latvija 59 %

Hrvatska zadnja, 2012.-2017.

- Malo novih poslovnih pothvata
- Nizak motivacijski indeks
- Malo „odraslih” poduzeća
- Niska razina obnavljanja poduzetničke strukture
- Malo rastućih poduzeća

Novi poduzetnički pothvati – TEA indeks

Ovisi o prepoznavanju prilika, namjerama, motivaciji

- Manje uočavanja prilika
HR 33,6%   EU 42,6%   Švedska 79,5%
- Ista razina namjera (prvi u EU) – 23%
- Motivacija – zbog nužde, ne zbog prilika

TEA indeks

Početnički i novi poslovni pothvati*

	HRV	EU	
2002.	3,6%		
2008.	7,6		
2012.	8,3	7,8	
2017.	8,9	8,3	19,4 Estonija

*do 42 mjeseca starosti, **isplaćuju plaće!**

Nizak motivacijski indeks (TEA prilika / TEA nužda)

HRV

EU

2002.	2,6		
2008.	2,5		
2012.	1,9	4,8	
2017.	1,8	5,0	11,6 Nizozemska

Hrvatska: zadnja 0,94 (2005.), 1,1 (2014.), 1,5 (2015) –
umanjen potencijal bazena poduzetništva

Najbolji: Nizozemska, Švedska, Poljska
Najniži: Slovačka, Hrvatska, Španjolska

Malo „odraslih” poduzeća

tanka osnovica generiranja nove vrijednosti – **umanjuje potencijal bazena poduzetništva**

	HRV	EU
2002.	2,2%	
2008.	4,8	
2012.	3,0	6,5
2017.	4,4	7,1
	14/18	

*62 % odraslih poduzeća u odnosu na prosjek EU

Hrvatska: **zadnja, 2012. i 2015.**

Malo rastućih poduzeća

Kriteriji:

- Inovativnost u korištenju novih tehnologija
- Inovativnost u razvoju novih proizvoda
  - 72% novih poduzeća i 81% “odraslih” **bez** novih proizvoda u 2017.
- Izloženost konkurenciji - još uvijek u **crvenom oceanu**
- Orijentiranost izvozu – lagano povećanje
- Kapacitet novog zapošljavanja - preoptimistično?

Ulaganja u tehnologiju...

...ali još uvijek malo novih proizvoda

Tehnološka opremljenost **bolja** od prosjeka EU

Manje novih proizvoda od prosjeka EU

Konkurentnost se postiže novim inovativnim proizvodima

GEM

Brzorastuća poduzeća*

20% rasta u 3 uzastopne godine

- Oko 2,5% (kriteriji prodaje, ukupnog prihoda, imovine)
- SAMO 0,73% (novo zapošljavanje)
  - Kanada 5%, SAD 4%
- Najbolji sektor ICT
- Najslabija regija Lika i Banovina

*projekt financiran od Hrvatske zaklade za znanost

Brzorastuća poduzeća

10% rasta u 3 uzastopne godine

- SAMO 1,86% (novo zapošljavanje)
  - Finska 13%, Norveška 12%, Mađarska 11%,
Češka 10%, Austrija 7%... (OECD, 2016)

Profil brzorastućeg poduzetnika

- 42 godine star
- 18,5 godina radnog iskustva
- 11,5 godina poduzetnički aktivan
- 25% vremena koristi za strateško planiranje
- Češće su visoko obrazovani
- Imaju jače izraženi interni lokus kontrole

Model za procjenu potencijala rasta*

Veća šansa za brzi rast:

Novija tehnologije

Novina proizvoda

Bez teškoće u financiranju u protekle 3 godine

Manje barijere rastu na strani kapitala (cijena i dostupnost)

Stopa pogodaka za rastuće poduzeće 78%

www.potento.eu/Ankete/Create

*za izradu modela korišteni podaci FINA (partner u projektu)

Poduzetnička aktivnost zaposlenika, 2017.

skrivena komponenta poduzetničkog kapaciteta Hrvatske

Hrvatska

9,2 %

6/18 EU

EU prosjek
najbolji

7,0

Estonija	12,8
Luksemburg	11,2
UK	11.0

najslabiji

Bugarska	0,7
Grčka	2,1
Spain	2,9

Poduzetnička aktivnost i BDPpc

motivacijski indeks + različita struktura
poduzetničke aktivnosti doprinosi različito
ekonomskoj snazi zemlje

	TEA	BDPpc*	Motivacijski indeks
Hrvatska	8,9	12 690	1,8
Švedska	7,3	57 810	10,2

*USD, 2017.

Poduzetnički kapacitet „regija”, 2017.

	TEA	Prilika/Nužnost
Zagreb i okolica	9,9	2,6
Sjeverna Hrvatska	8,8	1,4
Lika i Banovina	6,7	0,9
Istra, Primorje i Gorski Kotar	9,8	4,8
Dalmacija	11,2	1,5
Slavonija i Baranja	5,1	0,9

Poduzetnička aktivnost i BDPpc u regijama

	TEA	BDPpc EUR	Motivacijski indeks
Istra, Primorje i Gorski Kotar	9,8	12 998	4,8
Lika i Banovina	6,7	7 962	0,9
Slavonija i Baranja	5,1	6 668	0,9

Intenzitet poduzetničke aktivnosti + motivacijski
indeks

Poduzetnička okolina pogoršana

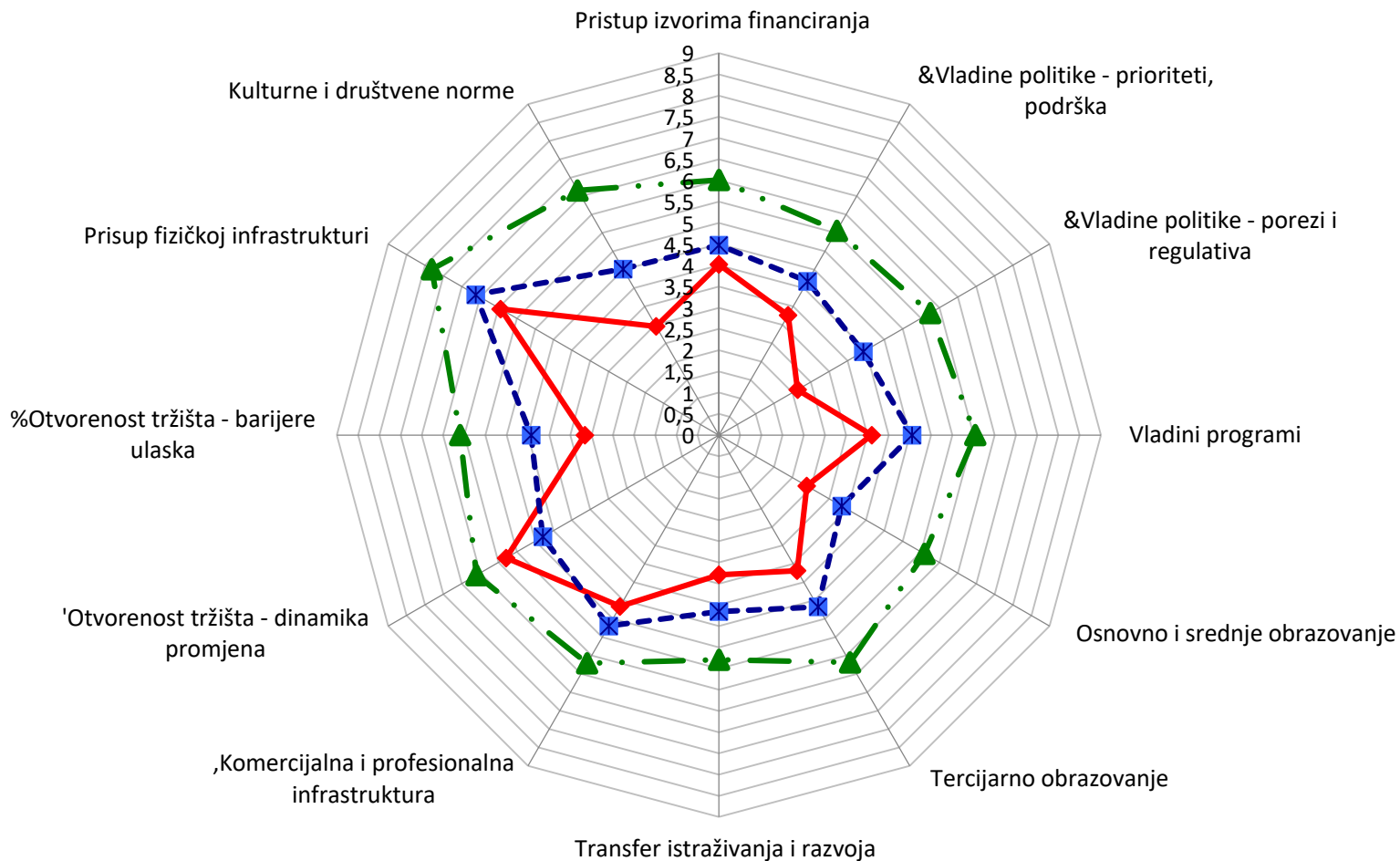
ekspertske ocjene, 1 do 9

- stimulirajuće, iznad 5:
  - Otvorenost domaćeg tržišta i kvaliteta fizičke infrastrukture
- prepreke, ispod 5:
  - Sve ostale komponente

Hrvatska i najbolji u EU

—◆— Hrvatska 2017
 -◆- EU-prosjek 2017
 -▲- EU-najbolje 2017

GEM

Najlošiji u EU, 2015.-2017.

Otvorenost tržišta – barijere

Kulturne i društvene norme

Vladine politike prema regulatornom okviru

Transfer I & R

Profesionalna i komercijalna infrastruktura

Osnovno i srednje obrazovanje

Tercijarno obrazovanje

CEPOR

Obrazovaniji su i poduzetniji, 2017. – TEA, %

	HR	EU
Manje od srednje	8,4*	5,7
Srednje	8,6	7,0
Više od srednje	10,8	10,6
Poslijediplomsko	12,3	12,5

A kurikularna reforma?

GEM

Učiti od drugih - EU

Najjednostavnije poslovati
Luksemburg, Estonija, Francuska

Nizozemska

Najbolji vladini programi
Luksemburg, Irska, Njemačka

Nizozemska

Najbolji transfer I&R
Luksemburg, Francuska, Estonija

Nizozemska

Pristup novcima
Estonija, Poljska, Latvija

Nizozemska

CEPOR

3 pitanja umjesto zaključaka

- 1. Promjena nema, a nužne su godinama, zašto?**
- 2. Zašto ne gradimo poslovnu kulturu na poduzetničkom / inovacijskom kapacitetu zaposlenika?**

3. Zašto prihvaćamo biti na začelju i 2020. godine?

Udaljenost od ciljeva Europa 2020:

Zaposlenost: 75%, HR 65,2%, 65,6% (2017.)

Ulaganja u I & R: 3%, HR 1,4%, 0,85% (2016.)

Odrednice za preporuke

Preporuke Europskog semestra, iz 2014. – ponovljene u izvješću
7.3.2018.

fragmentacija javne uprave,
administrativne prepreke,
istraživanje i razvoj,
nerazvijenost alternativnih oblika financiranja poslovnih
pothvata,
tržište profesionalnih usluga

Više proaktivnosti, inovativnosti i odgovornosti prema građanima

Za institucije

- **politike temeljene na činjenicama**, ne na pretpostavkama
- suradnja, konzistentnost, evaluacija

Nove stare preporuke

- **Suradnja i istovremenost** politika, strategija, programa, instrumenata – inače, **bačen novac poreskih obveznika** (hrvatskih i/ili EU)
- **Pojednostavljenje** regulatornog okvira – **PRIORITET** – onemogućava iskorištenje „prozora prilika”

Preporuke za institucije

- Pokrenuti politike / programe za **uravnoteženje poduzetničke aktivnosti** (rodnost, dob, regije)
- Jačati **inovacijski kapacitet gospodarstva** (suradnja poslovnog i istraživačkog sektora)
- Povećanje **kvalitete javne uprave**

Preporuke za institucije

- Državni fond rizičnog kapitala + **porezne olakšice za poslovne anđele**
- Transparentni mehanizmi **praćenja i vrednovanja vladinih politika i programa** (Think Small First)
- **Statističko praćenje** aktivnosti MSP
- Raznovrsnije i sofisticiranije usluge za **pokretanje i rast** poslovnog pothvata
  - uočavanje prilika, financijska pismenost, dizajn, transfer poslovanja...
- **Odgovornost medija i obrazovanja** za promjenu društvenih i kulturoloških normi poduzetničkog djelovanja

1 loš i 8 dobrih

Promjene administrativnih procedura i dalje spore
– Priča o pečatu

Prepoznavanje prilika – od samozaposlenog
fizioterapeuta do globalnog edukatora,
Ergovita, Ozana Pope Gajić, Osijek

Kriza kao novi početak – POSTIRA, poljoprivredna
zadruga, Ljerka Vlahović

Rast temeljen na vlastitom znanju i stranom
ulaganju – LPT, Prelog

Od „crvenog” do „plavog” oceana znanjem i
inovacijama – MONO, Osijek

1 loš i 8 dobrih

Poduzetnička aktivnost zaposlenika – Silvija Canecki Varžić, Klinička bolnica Osijek

Obrazovanje za poduzetničke kompetencija – Poduzetnička minuta u nastavi biologije i kemije u Ekonomskoj i trgovačkoj školi Čakovec – Željka Kadi

Nikada nije prerano učiti iz stvarnog života – ŠUŠ (Škola u šumi, šuma u školi) – Hrvatske šume

Triple Helix na djelu – Sveučilište u Rijeci, poduzetno sveučilište: sveučilište budućnosti ili hereza – Snježana Prijić Samaržija, rektorica

GEM

Kontakt

Što čini Hrvatsku (ne)poduzetničkom
zemljom? GEM Hrvatska 2016

[www.cepor.hr/gem-global-entrepreneurship-
monitor](http://www.cepor.hr/gem-global-entrepreneurship-monitor)

Slavica Singer

singer@efos.hr

Nataša Šarlija

natasa@efos.hr

Sanja Pfeifer

pfeifer@efos.hr

Sunčica Oberman Peterka

suncica@efos.hr

CEPOR

